

плани розвитку громад і визначити пріоритети у використанні фінансового ресурсу.

Одним із чинників, які спричиняють затримки та неузгодженість дій, є складність, багатоплановість реформи. Концепція реформи вимагає узгоджених дій з боку різних секторів, різних відомств та міністерств.

Список використаних джерел

1. Стадільна Я. Децентралізація. Момент сили реформ / Я. Стадільна // Віче. – 2016. – № 5 – 6. – С. 24 – 25.
2. Зоря І. Стимули й бар'єри на шляху децентралізації / І. Зоря // Віче. – 2016. – № 11–12. – С. 12–15.

*Дмитренко Оксана Сергіївна, кандидат політичних наук, доцент,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова*

СЕРВІСНА ДЕРЖАВА ЯК МОДЕЛЬ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Одним із головних завдань проведення адміністративної та адміністративно-територіальної реформ в Україні є пошук шляхів оптимізації державного управління. Мається на увазі пошук нових моделей удосконалення державних інститутів, їхнього призначення та діяльності. На Заході популярною є концепція модернізації державної організації, що заснована на ідеї сервісного публічного управління яке здійснюється як державними структурами так і місцевими органами влади.

Концепція сервісної держави набула широкого розповсюдження в США та деяких країнах Західної Європи, зокрема у Великобританії, Франції, Німеччині у 80-90-х роках ХХ ст. Відповідно до даної концепції, сенс і призначення держави полягає в служінні індивіду, і при її буквальному тлумаченні, практично будь-яка діяльність держави у взаємовідносинах з індивідом визначається як державна послуга [2, с. 44]. Сервісна ідея розвитку державної системи базується на класичній економічній схемі: «виробник послуг» - «споживач». Держава в особі публічних інститутів орієнтується на потреби суспільства так само як у приватному секторі надавачі послуг орієнтуються на потреби споживача (клієнта), його запити та очікування. За такої моделі управління відбувається кардинальна зміна пріоритетів у державному будівництві, а також у засадах і формі відносин між владою і громадянами. Людина, її права і свободи визначаються соціальною цінністю, а головним завданням публічної влади є надання якісних публічних послуг. Відповідно громадянин у відносинах з владою є не прохачем, а споживачем послуг.

В «сервісній» організації управління домінуючим показником управління виступає «задоволення потреб споживача». Тому держава повинна забезпечити відповідне співвідношення заробітної платні та вартості послуг, визначити

перелік послуг які потрібні громадянам, а також критерії оцінки якості та ефективності їх надання.

Впровадження моделі сервісної держави не можливе без процесів децентралізації державної влади. Держава цілеспрямовано мінімізує своє втручання в життєзабезпечення громадян і бере на себе лише ті послуги, які в даний період розвитку суспільства у змозі гарантувати і які неможливо знайти на ринку послуг. Вона постійно прагне дерегулювання, тобто передачі своїх функцій механізмам ринкової саморегуляції і недержавним інституціям. Так більшість управлінських послуг має надаватися, насамперед, на низових рівнях структури виконавчої влади, що забезпечує їх наближення до споживачів. У деяких випадках надання послуг на більш високому структурному рівні може бути обумовлено потребами економіки чи вимогами до якості надання послуги. Соціальні процеси повинні регулюватися з боку держави лише у тому разі, якщо це обумовлено інтересами усього суспільства. Відносини між споживачами і постачальниками товарів і послуг регулюються ринком, окрім тих випадків, коли він не може адекватно задовольнити потреби суспільства.

Сучасна сервісна модель публічного управління базується на низці ключових принципів, серед яких можна виділити наступні:

- принцип клієнтських відносин між громадянами і органами влади – визначає чітку роль і призначення чиновника. Якщо в традиційній системі управління бюрократа, представника публічної влади наділено частиною її владних і наглядових повноважень, а громадянин у цій системі виступає в ролі прохача, то в сервісній моделі відносин роль чиновника зводиться до технічного обслуговування потреб громадян;

- принцип конкурентності публічних послуг включає в себе принципово новий підхід в організації публічного управління за звичними для вільного ринку формами. Надання публічних послуг у низці сфер державної діяльності втратило монопольний характер, що виразилося у двох формах. По-перше, було сформовано конкурентне поле між органами публічної влади які виконують одні й ті самі суспільні функції. По-друге, було поширено практики з передачі низки публічних функцій приватним компаніям, які отримали можливість надання публічних послуг поряд із публічними органами влади. Такий стан справ ставить чиновників перед потребою покращувати якість надаваних послуг та оптимізувати часові витрати на формальні процедури;

- принцип незалежного оцінювання якості публічних послуг не був традиційним для класичної системи державного контролю. Однак його зародження й подальший розвиток дозволили домогтися максимального контролюючого ефекту. Головними суб'єктами оцінки публічних послуг виступають громадські організації та громадяни, що безпосередньо зацікавлені в якісному та своєчасному отриманні публічних послуг. Впровадження інформаційно-комунікативних технологій дозволило значно розширити громадський контроль насамперед в інформативному плані, забезпечивши прозорість прийняття законів, управлінських і правозастосовних рішень

посадовими особами та органами публічної влади. Сьогодні в розвинених країнах впроваджено системи соціального оцінювання і рейтинги за якими оцінюється ефективність публічних органів влади, що дозволяє здійснювати об'єктивний моніторинг ефективності публічних структур;

- принцип оптимізації технологічного ланцюжка надання публічних послуг узятю з корпоративних практик ринкових відносин. З метою оптимізації цього ланцюжка може бути передано низку технологічних процедур надання публічної послуги на аутсорсинг, тобто передано на виконання приватним компаніям. Такий прийом дозволяє, не передаючи приватним корпораціям суто публічних функцій, винести виконання окремих технологічних операцій з малоефективних бюрократичних структур у приватний сектор економіки, прискоривши тим самим процес отримання публічних послуг у цілому [1].

Формування і функціонування сервісної держави передбачає впровадження таких демократичних інституцій як «електронний уряд», «електронна демократія» розвиток «онлайнових» послуг, налагодження багатосторонніх зв'язків, що дозволяють громадянам активно брати участь у здійсненні влади як на місцевому так і на загальнодержавному рівнях. Сьогодні мережева організація публічної влади яка заснована на інформаційно-комунікативних технологіях, дозволяє виконувати державні функції з найменшими ресурсними і часовими витратами, що робить надання публічних послуг більш доступними для населення, а взаємодію органів влади між собою значно ефективнішою.

У вітчизняній науковій літературі, до сьогодні, теорія публічних послуг є новою і недостатньо вивченою. Одна із причин такого стану може бути пов'язана з розумінням сутності самої держави. Так, французька доктрина визнає виникнення держави з суспільного договору. Держава легітимно здійснює свою діяльність через публічні служби, що виражають загальний інтерес (здійснює публічні послуги). Тобто держава є постачальником публічних послуг. Під публічними послугами в цій теорії розуміється усе, що походить від держави: судочинство, комунальне обслуговування, освіта, тощо [5].

Подібною до французької є німецька теорія державності. В німецькій правовій теорії поняття «публічні послуги» традиційно використовується у зв'язку з втіленням так званого позитивного державного управління (управління з надання публічних послуг). Метою такого управління є забезпечення гарантованих умов життя, а також їх покращення. Ці послуги надаються перш за все у соціальній сфері. Більша частина управління з надання послуг законодавчо регламентована. Взагалі з 30-х років ХХ ст. особливу популярність отримала ідея про обслуговуючий характер управління. Е. Форстхофф розглядав адміністрацію в якості суб'єкта, що здійснює послуги. Мова йшла перш за все про послуги муніципального (комунального) рівня (енего-, газо-, водопостачання, транспорт, зв'язок), які надаються в рамках реалізації муніципальних задач [5].

В іншій правовій системі – англосаксонській – поняття послуг також є вживаним, але має дещо іншу основу. Так поняття послуги стало застосовуватися по відношенню до діяльності органів влади в США у зв'язку з поширенням на них узагальнюючого поняття підприємства (enterprise). Цей прийом вимагав від уряду працювати не на себе, а в першу чергу на зовнішніх користувачів, з яскраво вираженими корисними результатами, які згодом стали називатися «послугою» в достатньо широкому розумінні. Також цей термін дозволив застосовувати критерії результативності по відношенню до органів влади [5].

В радянській моделі управління домінувала ідея «сильної держави». За такої моделі підвищення ефективності управління безпосередньо пов'язане з централізацією процесів управління, що передбачає збільшення управлінським апаратом кількості владних повноважень. «Сильна держава – це ефективна, повноцінна, авторитетна і впевнена в собі держава, яка чітко виконує усі свої функції і соціальне призначення» [3, с. 747]. В концепції сильної держави, держава розглядається як ведучий керманіч усього суспільства, що визначає шляхи його розвитку, а не перетворюється в «служницю з виконання суспільних бажань».

Концепція адміністративної реформи в Україні передбачає побудову демократичної, правової і соціальної держави яка спрямована на задоволення інтересів і потреб громадян на основі надання їм публічних послуг. Однак слід зазначити, що беззастережне впровадження методів підприємництва в процесі формування та реалізації сервісної діяльності держави та її політики може мати негативні наслідки. Німецький дослідник Р.Пічас застерігає стосовно перенесення принципів управління ринкової економіки на здійснення державного управління, адже цілі та завдання у них різні (а інколи – протилежні) [4]. Крім того, як вже зазначалось вище, сервісна ідея розвитку державної системи базується на класичній економічній схемі: «виробник послуг – споживач», де стабільність і легітимність державних інститутів пов'язана з ефективністю виявлення, формування і реалізації індивідуальних та групових інтересів і потреб. Інші ж загальносуспільні інтереси – такі як етнонаціональні, етичні, моральні, духовні втрачають для державного управління свою «актуальність» і відходять на задній план. Тому проводячи реформу державного управління в Україні, слід використовувати позитивний досвід зарубіжних країн, але впроваджуючи теорію сервісної держави в управлінську практику слід враховувати як її позитивні, так і негативні риси.

Список використаних джерел

1. Клімушин П. С. Концепція сервісно орієнтованої держави в контексті модернізації публічного управління / П.С. Клімушкін. [Електронний ресурс]: – Режим доступу – <http://www.kbuara.khakov.ua/e-book/tpdu/2017-2/doc/1/03.pdf>.
2. Коженко Я., Мамычев А. Сервисное государство: проблемы теории и практики реализации / Я. Коженко, А. Мамычев // Власть. – 2010. – № 3. – С. 44-46.

3. Коженко Я.В. Концепции «сильного» и «сервисного» государства в контексте модернизации государственного управления в России: общее и отличное / Я.В. Коженко // *Фундаментальные исследования*. – 2012. – № 3.– С. 744-748. [Електронний ресурс]: – Режим доступу : <https://www.fundamental-research.ru/ru/article/view?id=29796>.

4. Місюра В.Я. Сервісна сутність державної політики як основа модернізації державного управління / В.Я Місюра // *Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. – 2012. – № 15. [Електронний ресурс]: Дніпропетровський державно-аграрний університет. – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=933>

5. Талапина Э.В. Импорт концепции “сервисного государства” /Э. В. Талапина. [Електронний ресурс]: – Режим доступу : <http://www.finexg.ru/import-koncepcii-servisnogo-gosudarstva/>.

*Третяк Василь Павлович, кандидат філософських наук, доцент,
Київський національний університет будівництва і архітектури*
**РАЦІОНАЛЬНЕ РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ ЯК ФАКТОР
ВТІЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

На сьогоднішній час на всіх рівнях законодавчої і виконавчої влади іде інтенсивна робота по втіленню в життя політичних рішень стосовно практичної реалізації положень і принципів регіональної політики і місцевого самоврядування ,що являється відображенням більш довготривалої мети – політики децентралізації. Ця обставина визначається дуже багатьма чинниками , головна з яких – це наявність значних відмінностей у розвитку областей, міст, сіл і селищ території України. Спостерігається стала міжрегіональна поляризація в економічному розвитку, в соціальному забезпеченні життя людей, що визначається сукупністю природно-географічних, економічних, історичних, культурологічних, ментальних і інших факторів, кожен з яких потребує окремого об’єктивного аналізу. Здійснення стабільної довготривалої регіональної політики відбувається в надзвичайно складних умовах трансформації суспільства в Україні, обтяжених агресією Росії і затяжною економічною кризою.

Ці та інші історично сталі фактори за останні десятиліття не тільки не пом’яшали, а й, навпаки, набули ще більш гострого характеру. Відомо, що в багатьох областях України таких як Чернігівська, Сумська, Полтавська, Черкаська і інших з мапи зникли багато населених пунктів, що потягло за собою безробіття, вимирання і міграцію населення. Зважаючи на ці обставини, на мою думку, політика децентралізації не може бути успішною без вирішення проблеми більш раціонального, рівномірного розміщення продуктивних сил по всій території України. В спеціальній економіко-управлінській літературі хоча і говориться про соціокультурну сферу регіонів,